

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ		
СРПСКИ ЈЕЗИК		
РАЗРЕД	СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА	ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА
Пети	5	180
ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> - Циљ наставе српског језика у петом разреду је да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика, да се усмено и писмено правилно изражавају, да упознају, доживе и тумаче књижевна дјела, позоришна, филмска и друга умјетничка остварења из српске и свјетске баштине у складу са захтјевима програма. 		
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> - Развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и увјерљиво усмено и писмено изражавање, богаћење рјечника, језичког и стилског израза; - упознавање језичких појава и појмова, постепено овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика; - његовање свијести о значају улоге језика у очувању националног идентитета; - увјежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмјереног, истраживачког); - упознавање, читање и тумачење научнопопуларних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за дјецу; - поступно, систематично и досљедно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процјењивање прочитаног текста; - навикавање на самостално коришћење библиотеке; - поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм); - усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске умјетности; - подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво; - подстицање, његовање ученичких ваннаставних активности (литерарна, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.); - васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вриједности; - развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима. 		
САДРЖАЈИ ПРОГРАМА		
Ред. бр.	Наставна област/ тема	Оквирни број часова
1.	Књижевност	70
2.	Језик	52
3.	Језичка култура	53
4.	Филм/ позориште	5
	Укупно	180
ИСХОДИ УЧЕЊА И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ		
Наставна тема 1: Књижевност (70 часова)		
Посебн циљеви:		
- упознавање, читање и тумачење научнопопуларних и информативних текстова из илустрованих		

енциклопедија и часописа за дјецу;

- поступно, систематично и досљедно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процјењивање прочитаног текста;
- навикавање на самостално коришћење библиотеке.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ

Ученик ће:

- разликовати кључна обиљежја романа (за дјецу), приповијетке и драмског текста (за дјецу);
- уочавати разлику између прозног и драмског књижевног текста;
- препознати основне елементе драме у књижевном тексту;
- разликовати народну (усмену) од ауторске (умјетничке) књижевности (према основним обиљежјима);
- уочавати ликове, анализирати и вредновати особине и поступке ликова (главних, споредних, епизодних), те њихове међусобне везе у књижевном дјелу/тексту;
- препознавати основне емоције и позитивне начине комуникације у књижевним дјелима/текстовима;
- уочити ток догађаја, мјесто и вријеме радње;
- разликовати приповиједање у првом и у трећем лицу;
- уочавати разлику између лирске и епске народне пјесме;
- анализирати основне идеје у књижевно-умјетничком тексту;
- разликовати кратке и дуге стихове;
- препознати поступак персонификације;
- препознати оноματοпејске садржаје;
- идентификовати амбијент у којем се дешава радња;
- уочити наративни дио књижевног текста;
- запажати дијалогски дио у тексту;
- идентификовати дескриптивни дио у књижевном тексту;
- аргументовати свој доживљај књижевног дјела;
- идентификовати тему књижевног дјела;
- разликовати лирске од народних пјесама према основним обиљежјима;
- уочити мотиве у лирској пјесми;
- изражајно рецитовати пјесму, читати

САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

- Војислав Илић: „Први снег“;
- Душко Радовић: „Плави зец“;
- „Крепао котао“, српска народна приповијетка;
- „Јеленче“, српска народна лирска пјесма;
- „У цара Тројана козије уши“, српска народна бајка;
- „Јетрвица адамско кољено“, српска народна епска пјесма;
- Михаило Ражнатовић: „У сунчаним брдима“;
- Мирослав Демак: „Виолина“;
- Бранко Ћопић: „Мјесец и његова бака“;
- Бранко Ћопић: „Башта сљезове боје“;
- Бранко Ћопић: „Мјесечев гост“;
- Сергеј Јесењин: „Бобиљ и Друшкан“;
- Десанка Максимовић: „Вожња“;
- Десанка Максимовић: „Сребрне плесачице“;
- Десанка Максимовић: „Сликарка зима“;
- Милован Данојлић: „Трешња у цвету“;
- Бранислав Црнчевић: „Босоноги и небо“;
- Исидора Секулић: „Позно јесење јутро“;
- Бранислав Нушић: „Прва љубав“;
- Светлана Велмар Јанковић: „Златно јагње“;
- Градимир Стојковић: „Није наодмет бити магарац“;
- Гвидо Тартаља: „Подела улога“;
- Скендер Куленовић: „Шаренка“;
- Бранко В. Радичевић: „Чаробни златник“;
- Рајко П. Ного: „С родом сам рашчистио“;
- Алекса Микић: „Кад јечам жути“;
- Јово Чулић: „Летњи сан“;
- Радован Ждрале: „Теслин мачак“;
- Предраг Бјелошевић: „Коврцава тачка“;
- Ивана Б. Мажуранић: „Приче из давнине“ (једна прича);
- Научнопопуларни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за дјецу).

<p>прозни текст и изводити драмске текстове;</p> <ul style="list-style-type: none"> - препознати лирске слике у лирској пјесми; - препознати риму; - разликовати почетак и крај бајке, сукоб добра и зла, реалне и фантастичне садржаје/мотиве у бајци; - разликовати ауторске и народне бајке; - уочавати ситуације кршења и/или остваривања права дјетета и стереотипе у књижевним дјелима/ текстовима; - препоручити књижевно дјело уз кратко образложење. <p>Напомена:</p> <p>Исходи дефинисани за књижевност апликовани су на лектуру, осим што би током читања лектуре ученици требало да воде дневник (биљешке) читања са јасно постављеним задацима.</p>	<p>Лектира</p> <ul style="list-style-type: none"> - Српске народне бајке (двје бајке по избору) - Гроздана Олујић: „Бајке“; - Ранко Павловић: „Избор из поезије и прозе за дјецу“; - Избор из поезије за дјецу савремених писаца Републике Српске; - Рене Гијо: „Бела грива“; - Луис Керол: „Алиса у земљи чуда“; - Ивана Б. Мажуранић: „Чудновате згоде шегрта Хлапића“; - Мато Ловрак: „Дружина Пере Квржице“; - Светлана Велмар Јанковић: „Књига за Марка“; - Градимир Стојковић: „Ја као ти – ти као ја“; - Јово Чулић: „Јунак у трегерима“; - Јохана Шпири: „Хајди“. <p>Напомена:</p> <p>Предложена књижевна дјела/текстови могуће је замијенити другим књижевним дјелима која омогућавају остварење дефинисаних исхода учења. За лектуру наставник у договору са ученицима бира 7 књижевних дјела за реализацију од 12 понуђених наслова.</p>
---	---

Наставна тема 2: ЈЕЗИК (52 часа)

Посебан циљеви:

- упознавање језичких појава и појмова, постепено овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликовати главне реченичке дијелове (предикат и субјекат); - препознавати редослијед реченичних чланова у реченици и исправно их употребљава; - издвојити субјекатски и предикатски скуп; - уочити атрибут у субјекатском и предикатском скупу ријечи; - уочити објекат у реченици; - уочити прилошке одредбе за вријеме, мјесто и начин; 	<p>Граматика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реченица: субјекат и предикат, субјекатски и предикатски скуп; - именички додатак – атрибут; - објекат; - прилошке одредбе за вријеме, мјесто и начин; - заједничке и властите именице (род и број); - збирне и градивне именице (род и број); - личне замјенице (род и број); - придјиви: ријечи које означавају особине бића, предмета и појава; - придјиви: описни, градивни и присвојни;

<ul style="list-style-type: none"> - разликовати врсте именица; - одредити род и број именица; - разликовати род и број личних замјеница; - препознати и разликовати описне, градивне и присвојне придјеве; - препознати значење рода и броја придјева; - разликовати врсте бројева (основни, редни и збирни бројеве); - уочити и употребљавати глаголе у означавању садашњег, прошлог и будућег времена; - разликовати врсте ријечи од реченичних функција; - препознавати и употребљавати ријечи у синонимном значењу; - повезати и разликовати основно и пренесено значење ријечи. 	<ul style="list-style-type: none"> - род и број придјева; - бројеви: основни (главни), редни и збирни; - глаголи – садашње, прошло и будуће вријеме (презент, перфект и футур први); - синоними: основно и пренесено значење ријечи. <p>Напомена: Број писмених/усмених вјежби, те правописних вјежби је наведен у Дидактичко-методичким упутствима и препорукама.</p>
---	--

Наставна тема 3: ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (53 часа)

Посебни циљеви:

- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и увјерљиво усмено и писмено изражавање, богаћење рјечника, језичког и стилског израза;
- увјежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмјереног, истраживачког);
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ

- Ученик ће:
- разликовати препричавање од причања;
 - разликовати описивање од извјештавања;
 - се усмено и/или писмено изражавати поштујући научена граматичко-правописна правила;
 - уочава разлику између догађаја и доживљаја;
 - изражавати (прецизно) своје мисли и користи се аргументима;
 - препричати књижевни садржај уз промјену граматичког лица;
 - причати и препричавати уз промјену глаголског времена (из садашњег у будуће или прошло вријеме);
 - описати особу или лик;
 - извјештавати у вези са животом у школи или породици;
 - писати правилно, уредно и читко;
 - писати састав уважавајући основну

САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

Култура изражавања (усмено и писмено)

- Препричавање са промјеном граматичког лица;
- причање замишљеног догађаја;
- сажето причање;
- причање уз проширивање приче;
- причање на основу сјећања;
- описивање особе или лика;
- извјештавање у вези са животом у школи или породици;
- писмо, разгледница, честитка.

Правопис

- Глаголи у прошлом и будућем времену (писање);
- писање и изговор гласа ј;
- писање скраћеница;
- писање присвојних придјева на: -ски, -шки, -чки, -ов, -ев, -ин;

<p>структуру (уводни, главни и завршни дио);</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликовати књижевноумјетнички од других текстова (писмо, извјештај) по основној особини; - писати писмо, разгледницу, честитку - знати одредити одговарајуће мјесто на коверти за адресу примаоца и пошиљаоца; - написати кратак дескриптивни текст и користи елементе дескрипције у говору; - правилно писати глаголе у прошлом и будућем времену; - правилно употријебити сугласник ј у интервокалној позицији; - издвајати погрешно употријебљен сугласник ј у интервокалној позицији; - правилно писати скраћенице; - правилно писати придјеве изведене од властитих именица с наставцима: - ски, -шки, -чки, -ов, -ев, -ин; - уочавати грешке у писању придјева изведених с наставцима: -ски, -шки, -чки, -ов, -ев, -ин; - правилно писати имена улица, тргова, установа и празника; - правилно писати ријечцу не уз глаголе, придјеве и именице; - разликовати управни од неуправног говора и претварати управни у неуправни говор и обрнуто; - исправно записивати управни и неуправни говор (сва три модела); - изражајно читати у складу с мисаономотивним садржајем текста; - читати интонирајући реченице у дијалогу; - читати истраживачки и по улогама. 	<ul style="list-style-type: none"> - писање имена улица и тргова, установа и празника; - писање ријечце не уз глаголе, именице и придјеве; - управни и неуправни говор; - писање управног говора. <p>Читање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Читање наглас (правилно), са освртом на интерпункцију у тексту; - читање дијалога (интонација реченице у дијалогу) и читање по улогама; - читање у себи са одређеним задатком. <p>Напомена: У Дидактичко-методичким упутствима и препорукама наведен је број писмених граматичких вјежби.</p>
--	--

Наставна тема 4 : ФИЛМ/ПОЗОРИШТЕ (5 часова)

Посебни циљ:

- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске умјетности.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - навести основне податке о настанку филма; - уочити и разликовати: нијеме– звучни филм, црно-бијели филм и филм у боји, 	<ul style="list-style-type: none"> - Анимирани и/или играни филм (гледање); - позоришне представе за дјецу (гледање).

<p>анимирани (цртани) и играни филм;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликовати појмове сцена, позорница, сценарио, костимограф; - анализира гледани филм/ позоришну представу (садржај, ток радње и ликове); - процјењује поступке ликова у филму и/или позоришној представи која је настала по књижевном дјелу/тексту. 	
---	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТИМА

Наставни програм за Српски језик у петом разреду у корелацији је са одређеним темама (исходима и садржајима) наставних предмета Ликовна култура, Музичка култура, Природа и друштво и ВРОЗ.

НАПОМЕНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Наставник креира годишњи/глобални план рада из којег развија оперативне планове, у којима операционализује исходе учења, водећи рачуна о томе да се неки исходи остварују брже и лакше, а да је за многе исходе потребно више времена у зависности од индивидуалних могућности ученика и других наставних потреба. Очекивани исходи учења (жељени резултати) представљају интеграцију знања, вјештина, ставова и вриједности које ће ученик бити у стању да искаже и примијени у одређеним животним ситуацијама. Важно је напоменути да је удбеник наставно средство и да он не одређује наставне садржаје, нити исходе учења. Све садржаје је потребно прилагодити тактилној и аудитивној перцепцији. Програм предмета Српски језик чине четири наставне области/теме: **Књижевност, Језик, Језичка култура и Филм/Позориште**, али ниједна од наведених области/тема се не може изучавати изоловано и без повезивања са садржајима других области. Предложени фонд часова за одређену област/тему (оквирни број часова) могуће је кориговати, тј. извршити прерасподјелу фонда часова за поједине наставне теме у складу са интересовањима и способностима ученика, као и условима у којима се настава одвија. Оквирни број часова за наставне области/теме је: **Књижевност - 70 часова, Језик - 52 часа, Језичка култура - 53 часа и Филм/Позориште - 5 часова**. Прерасподјелу фонда часова, наставник ће урадити након што изврши иницијална испитивања, гдје ће добити потпунију слику о томе који су то исходи учења и садржаји којима треба посветити више пажње. Сегмент програма који се односи на лектуру модификован је тако да је понуђено више наслова тј. књижевних дијела од којих наставник бира (у договору са ученицима) оне које ће реализовати, а преостале понудити за читање ученицима који то желе. Наставници и ученици имају могућност од 12 понуђених наслова да изаберу и реализују 7 књижевних дијела током редовне наставе. Потребно је на вријеме планирати и омогућити ученику лектуру на примарном образовном медију. Уколико није доступна одређена лектура на Брајевом писму омогућити звучне књиге као замјену. За провјеру остварености исхода учења из теме **Језик** наставник планира по **једну писмену граматичку вјежбу** у току сваког полугодишта, обично на крају. Наставник за сваку граматичку вјежбу треба да планира по три часа (за припрему, писање, исправак/анализу граматичке вјежбе). Оствареност исхода учења у оквиру области/теме **Култура изражавања** наставник провјерава тако што ученици у току године имају **осам писмених вјежби**. За једну писмену вјежбу планирају се три часа (припрема, писање, анализа). У току једног полугодишта, са циљем провјере остварености исхода учења из наставне теме **Правопис**, ученици раде по **двје правописне вјежбе** (за једну правописну вјежбу планирају се часови припреме, писања и анализе вјежбе). Подстицати ученике на самосталност приликом читања уз уважавање индивидуалних могућности. Неопходно је познавање одређених техника читања како би се постигла оптимална брзина и ефикасност читања. Приликом увјежбавања читања код ученика са оштећењем вида препоручују се различити начини читања као и код других ученика (нпр. читање наглас, читање по улогама...).

Континуирано пратити, вредновати и оцјењивати знање и напредовање ученика. Вредновање постигнућа ученика заснивати на исходима учења.